

Stöd för att kartlägga hemlöshet i kommunen

Hur ni hämtar in kunskap om invånarnas boendeförhållanden kan variera utifrån förutsättningar och förhållanden som finns i kommunen, till exempel invånarantal och bostadsbrist. Kommunen eller relevant nämnd behöver ta ställning till vilka uppgifter som behövs för att få kunskap om nuläget av hemlösheten och för att följa utvecklingen.

Här beskrivs vad som är bra att tänka på innan och när en kartläggning av personer som befinner sig i hemlöshet i kommunen genomförs.

Innan kartläggningen

Avsikten med en hemlöshetskartläggning är att under en begränsad period kartlägga så många personer som möjligt som är i hemlöshetssituation och samtidigt inhämta uppgifter för varje person.

Att kartlägga personer som befinner sig i hemlöshet innebär en hel del planering och resurser för att kunna genomföra och sammanställa resultaten.

Identifiera syftet med att kartlägga hemlösheten lokalt

Klargör först vad resultaten ska användas till och av vilka instanser. När uppgifterna är efterfrågade av ledning och utgör underlag i kommunens fortsatta arbete bidrar det både till att kartläggningar genomförs och till att resultaten kommer till användning.

Resultaten kan användas bland annat för att identifiera behov av fler eller nya insatser inom socialtjänsten, behov av åtgärder i kommunens bostadsförsörjning och bostadsplanering, följa utvecklingen och för att bedöma om de åtgärder som har vidtagits fått avsedd effekt.

Flera instanser kan ha användning av resultaten bland annat verksamheter inom socialtjänsten, socialnämnden, samhällsplanerande instans och dess nämnd, kommunfullmäktige och liknande.

Frågor att besvara:

- Vad behöver vi få kunskap om? (Kan motsvarande kunskap fås på annat sätt?)
- Vad ska vi använda resultaten till?
- Vilka ska använda uppgifterna/resultaten?

Bestäm vilka som ska ingå i kartläggningen

Bestäm vilka situationer av hemlöshet som ni vill kartlägga med den här undersökningen. Att använda samma hemlöshetssituationer som Socialstyrelsen underlättar för att följa utvecklingen över tid och göra jämförelser lokalt, nationellt och i Europa.

I Socialstyrelsens nationella hemlöshetskartläggning ingår personer som befinner sig i fyra olika hemlöshetssituationer¹ och är i behov av socialtjänsten. Dessa är kortfattat:

1. **Akut hemlöshet** (personer utan tak över huvudet, på härbärge, akutboende, vandrarhem, skyddat boende och liknande)
2. **Institutionsvistelse** (HVB, SiS-institution, dygnsvård, kriminalvårdsanstalt) **och boende med stöd** – ska lämna inom 3 månader men är utan bostad
3. **Långsiktiga boendelösningar via socialtjänsten** (sociala kontrakt, träningslägenheter och liknande andrahandskontrakt)
4. **Eget ordnat kortsiktigt boende** (bor tillfälligt ofrivilligt hos bekanta/familj/släkt eller inneboende hos privatpersoner, max 3 månader till)

Fråga att besvara:

Vilka hemlöshetssituationer som personer befinner sig i vill vi kartlägga (som vi inte får kännedom om på annat sätt på gruppnivå i kommunen)?

Bestäm ansvarig nämnd och förvaltning

Bestäm vilken nämnd och förvaltning som ansvarar för att genomföra kartläggningen och sammanställa resultaten, till exempel socialförvaltningen eller exploateringsförvaltningen.

Bestäm när kartläggningen ska genomföras

Bestäm hur ofta, när på året kartläggningen ska genomföras och under hur lång tid ni vill undersöka personer som är i en hemlöshetssituation. De

¹ Se utförligare beskrivningar av vilka som ingick i den nationella kartläggningen 2023 i en PDF i metodstödet Alla behöver ett hem. Situationerna utgår från en europeisk definition som tagits fram för att kunna göra statistiska jämförelser internationellt, kallad ETHOS Light ([ETHOS](#) | [FEANTSA](#))

hemlöshetskartläggningar som genomförs i kommuner idag görs varje, vartannat eller vart tredje år.

När på året kartläggningen genomförs och hur lång tid ni vill mäta hemlösheten (dygn, vecka eller annat) påverkar både omfattningen av undersökningen och resultatet, det vill säga hur många som kommer med. Klargör vad som är en lämpligt i er kommun, så att kartläggningen går att genomföra samma period framöver. (De flesta kartläggningar genomförs sen vinter/tidig vår eller sent på hösten).

Bedöm vad som är en rimlig tid att mäta hur många personer som befinner sig i hemlöshet i er kommun. Socialstyrelsen kartlägger personer under en vecka. Men det kan vara kortare eller längre period.

Bestäm hur kartläggningen genomförs

En hemlöshetskartläggning genomförs oftast med hjälp av en digital enkätundersökning, där en enkät fylls i för varje person som är i hemlöshet under mätperioden. Förutom den nuvarande hemlöshets-/boendesituationen kan enkäten innehålla frågor om andra relevanta uppgifter om varje persons situation.

Vilka ska besvara enkäten

Bestäm vilka ni vill nå ut till. Enkäterna kan rikta sig till olika verksamheter inom socialtjänsten men även till personer som i sitt yrke möter personer i hemlöshet och till personer som själva befinner sig i en hemlöshetssituation.

Frågor att besvara:

- Vilka enheter inom socialtjänsten bör besvara enkäter?
Ta med olika verksamheten t.ex. ekonomiskt bistånd, äldreomsorg, budget- och skuldrådgivning och uppsökare.
- Behöver andra besvara enkäten?
Exempelvis verksamheter inom civilsamhället som möter målgruppen som diakoner, personal på dagverksamheter och natthärbärgen. Eller personer som befinner sig i hemlöshet.

Behandling av personuppgifter

Innan en insamling som berör personuppgifter kan genomföras behöver det säkerställas att den görs i enlighet med gällande lagstiftning. Relevanta bestämmelser i EU:s dataskyddsförordning (GDPR) och eventuell kompletterande nationell lagstiftning måste följas.

Enkätundersökning

Skicka ut information om undersökningen innan enkätundersökningen ska genomföras. Informera om syftet, vilken tidsperiod undersökningen pågår, var de kan vända sig om de har frågor och hur undersökningen går till.

Tänk på att vara tydliga och ha ett enkelt språk både i information och i enkäten. Beskriv både tiden ni vill kartlägga att personer befinner sig i hemlöshet och tiden som de som ska besvara enkäten har på sig för att fylla i den.

Enkäten

Frågorna behöver utformas så att det går att följa utvecklingen av hemlösheten över tid och jämföra viktiga aspekter för arbetet att minska hemlösheten i kommunen. Om ni vänder er till olika uppgiftslämnare kan enkäten behöva anpassas till respektive mottagargrupp, till exempel en enkät till verksamheter inom socialförvaltningen och en till civilsamhällets verksamheter. Fråga inte om uppgifter ni inte behöver eller kommer använda.

Att ha fasta svarsalternativ i enkäten underlättar både när enkäten ska fyllas i och när svaren ska sammanställas. Om möjligt ta hjälp av en enkät-konstruktör och statistiker så att svaren på frågorna blir så enkla som möjligt att sammanställa. Variabler som är viktiga att få med är var personerna vistas under mätperioden (hemlöshetsituationen), kvinnor och män (för att identifiera likheter och skillnader), omfattningen av hemlösa barnfamiljer och hur lång tid som personerna varit i hemlöshet.

Exempel på variabler/frågor som kan ingå

- kön och ålder
- om personen lever med en partner/själv
- om personen har barn under 18 år (+ antal barn och antal hemmavarande barn)
- född i Sverige eller utomlands
- **hemlöshetssituation/boende – under kartläggningsperioden**
- tid i hemlöshet
- boende innan den nuvarande hemlöshetssituationen
- faktorer som bidragit till hemlösheten (fler alternativ kan anges)
- behov av stöd, vård, insatser under kartläggningsveckan (fler alternativ kan anges).

Under vissa av frågorna kan man ge personerna möjlighet att fylla in ett annat svar i fritext.

Att undvika dubbelräkning av samma person

För att undvika att räkna samma person flera gånger kan personnummer efterfrågas. Om ni inte kan eller vill fråga om personnummer kan man använda en kod. Exempelvis kan man använda en så kallad UNO- kod som består av initialer i första förnamnet och i efternamnet, födelseåret och födelsedagen (exempelvis blir Britta Stina Larsson född 12 juni 1979: BL7912).

Om civilsamhällets verksamheter eller personer i hemlöshet fyller i enkäten kan ni exempelvis inledningsvis fråga om personen inte har någon kontakt med socialtjänsten alls (inklusive att de är aktuella hos eller får någon form av insats från socialtjänsten). Om de inte har det så kan de ingå i resultaten.

Under insamlingsperioden

Skicka ut information och enkäten några dagar i förväg, så att enkäten kan skickas vidare inom verksamheterna till alla berörda. Ge tydliga instruktioner om hur de ska göra, skriv vilken period er insamlingen pågår och till vem de kan vända sig med frågor.

Skicka påminnelser om att besvara enkäten.

Sammanställ resultaten

Ju tydligare enkätfrågorna och svarsalternativen är desto lättare blir det att sammanställa resultaten. Resultaten behöver redovisas på gruppnivå och på ett sätt så att enskilda personer inte kan identifieras (undvik småtal).

Exempel på aspekter som kan vara relevanta att belysa:

- fördelning kvinnor - män
- antal personer med barn (och antalet barn)
- antal personer och kön i olika hemlöshetssituationer
- tid i hemlöshet (och om samma personer återkommer i flera kartläggningar)
- behov av boendeformer
- olika behov av stöd, insatser, vård och behandling
- vilka faktorer som bidragit till hemlöshetssituationen (visar vilka förebyggande insatser som kan behövas)
- hinder för inträde på bostadsmarknaden

Vad ni lyfter i sammanställningen hänger ihop med syftet med kartläggningen, det vill säga vad resultaten ska användas till och av vilka. Redovisa resultaten så att samma aspekter kan vara med när ni redovisar resultat från kommande kartläggningar. Lyft också resultat som visar omständigheter som inte är kända i kommunen och förändringar.

Se hur andra har gjort

Det finns flera kommuner som regelbundet genomför kartläggningar på lite olika sätt, exempelvis Borås stad, Göteborgs stad, Haninge kommun, Malmö stad, Stockholms stad och Örebro kommun.

I Socialstyrelsens rapport *Kartläggning av hemlösheten 2023 – Personer i hemlöshet i behov av socialtjänsten* finns både resultat och de frågor myndigheten använde. Rapporten finns på Socialstyrelsens webbplats [Stöd för att motverka hemlöshet - Socialstyrelsen](#).